

АНОТАЦІЯ

Стеблянко А. В. Адміністративно–правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право. – Сумський державний університет, Суми, 2021.

Дисертацію присвячено дослідженню адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, визначенню напрямків їх удосконалення. Формулюється авторське розуміння поняття «взаємодія правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів» та визначаються основні особливості такої взаємодії.

Виокремлюються рівні, які становлять правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів, а саме: 1) конституційний; 2) міжнародний; 3) законодавчий, який включає в себе наступні групи нормативних правових актів: акти, які містять загальні положення щодо взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами та (або) визначають систему суб'єктів протидії легалізації злочинних доходів; акти, які стосуються виявлення, розслідування та відповідальності за злочини у сфері легалізації злочинних доходів; акти, які регулюють адміністративно-правовий статус правоохоронних органів, фінансових установ і містять положення щодо їх взаємодії; 4) підзаконний.

Визначаються місце та роль кожного із суб'єктів взаємодії у системі протидії легалізації злочинних доходів, де правоохоронні органи як суб'єкти взаємодії з фінансовими установами здійснюють безпосередні заходи із забезпечення досудового розслідування кримінальних правопорушень (за винятком органів прокуратури), фінансові установи забезпечують доступ до інформації правоохоронними органами з метою високої ефективності та результативності їх взаємодії, а роль Національного банку України зводиться

переважно до здійснення державного регулювання та нагляду в досліджуваній сфері.

Встановлюється, що взаємодія правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів здійснюється у правовій (спільна участь у проведенні спеціальних операцій, оперативно-розшукових заходів; укладення адміністративних договорів; нормотворчість) та неправовій (організаційній) (взаємний обмін інформацією у сфері протидії легалізації злочинних доходів; проведення спільних нарад і робочих зустрічей; спільна участь у семінарах, круглих столах, присвячених боротьбі з легалізацією злочинних доходів) формах.

З'ясовується, що для кожної з форм взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ притаманні свої методи взаємодії, які спрямовані на забезпечення ефективної та результативної співпраці між вказаними суб'єктами, де такими методами виступають методи інформаційного забезпечення, примусу, прогнозування, планування, адміністративного припинення, роботи з кадрами, переконання, погодження актів і рішень, регламентації.

Розкривається роль Державної служби фінансового моніторингу України у координації взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ і визначаються завдання, які вирішує координація у сфері протидії легалізації злочинних доходів: 1) визначення основних напрямків протидії легалізації коштів злочинного походження на основі аналізу інформації, яка міститься у повідомленнях про підозрілі фінансові операції; 2) розробка, узгодження та виконання спільних заходів, спрямованих на своєчасне виявлення, розкриття та припинення злочинів, що стосуються відмивання злочинних доходів; 3) підвищення обізнаності взаємодіючих суб'єктів щодо специфіки виявлення, розкриття та розслідування фактів легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Узагальнюється зарубіжний досвід взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів

(Сполучені Штати Америки, Канада, Великобританія, Бельгія, Франція, Італія, Швейцарія, Узбекистан, Російська Федерація) та робиться висновок, що про повне запозичення досвіду інших країн мова йтися не може, але запровадження регулярних зустрічей правоохоронців з представниками фінансових установ, проведення просвітницької роботи між ними чи навчання щодо системи фінансового моніторингу та процесу розслідування фінансово-економічних злочинів, налагодження приватно-правового партнерства, прийняття міжвідомчих інструкцій з питань взаємодії дозволить більш ефективно протидіяти легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та виведе взаємодію на якісно новий рівень.

Пропонується розробити методикку взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів, яка має містити такі структурні елементи як: 1) суб'єкти взаємодії; 2) правова основа взаємодії; 3) мета та завдання сторін взаємодії; 4) принципи взаємодії; 5) рівні взаємодії; 6) напрями взаємодії; 7) форми взаємодії; 8) права й обов'язки взаємодіючих сторін; 9) відповідальність суб'єктів взаємодії; 10) критерії оцінювання ефективності взаємодії.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів і визначення напрямків їх удосконалення. У результаті дослідження сформульовані нові висновки і положення, запропоновані особисто здобувачем.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять науково-теоретичний та практичний інтерес і можуть бути використані у: 1) науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розробки подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів; 2) правотворчості – під час

опрацювання змін і доповнень до нормативно-правових актів, якими врегульовано деякі аспекти взаємодії правоохоронних органів і фінансових установ, а також під час розробки окремого нормативно-правового акту, що регулює порядок взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів; 3) правозастосовній діяльності – для удосконалення практичної діяльності правоохоронних органів з фінансовими установами під час їх взаємодії; 4) освітньому процесі – під час проведення занять і підготовки навчально-методичної літератури із дисциплін «Адміністративне право», й «Судові та правоохоронні органи»; вони вже використовуються для проведення занять з цих дисциплін у Сумському державному університеті.

Ключові слова: адміністративно-правові засади, взаємодія, легалізація злочинних доходів, правоохоронні органи, фінансові установи.

SUMMARY

Steblianko A. V. Administrative and Legal Framework for Interaction of Law Enforcement Agencies with Financial Institutions to Combat Money Laundering. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Dissertation for a scientific degree of the Doctor of Philosophy in specialty 081 Law. – Sumy State University, Sumy, 2021.

The dissertation deals with studying the administrative and legal framework for the interaction of law enforcement agencies with financial institutions to combat money laundering and determining the areas for their improvement. The author's understanding of the concept "interaction of law enforcement agencies with financial institutions in combating money laundering" is formulated, and the main features of such interaction are determined.

It highlights the levels, which constitute the legal framework for the interaction of law enforcement agencies with financial institutions to combat money laundering, namely: 1) constitutional; 2) international; 3) legislative that includes the following groups of regulatory legal acts: acts containing general provisions on the interaction

of law enforcement agencies with financial institutions and (or) determine the system of entities combating money laundering; acts concerning the identification, investigation, and responsibility for crimes in the sphere of money laundering; acts regulating the administrative and legal status of law enforcement agencies, financial institutions and contain provisions for their interaction; 4) subordinate acts.

The place and role of each of the interacting entities in the system of combating money laundering are determined, where law enforcement agencies, as entities interacting with financial institutions, carry out direct measures to ensure the pre-trial investigation of criminal offenses (except for prosecutors), financial institutions provide access to information for law enforcement agencies to reach high efficiency and effectiveness of their interaction, and the role of the National Bank of Ukraine is reduced mainly to the implementation of state regulation and supervision in the area under consideration.

It is established that the interaction of law enforcement agencies with financial institutions in the field of combating money laundering is carried out in the legal (joint participation in special operations, investigative and search activities; conclusion of administrative contracts; rule-making) and non-legal (organizational) (mutual exchange of information in the field of combating money laundering, holding joint meetings and working meetings; joint participation in seminars, round tables dedicated to the fight against money laundering) forms.

It is revealed that each of the forms of interaction between law enforcement agencies and financial institutions has its own methods of interaction aimed at ensuring effective and efficient cooperation between these entities, where such methods are methods of information support, coercion, forecasting, planning, administrative suppression, work with personnel, persuasion, coordination of acts and decisions, regulation.

The role of the State Financial Monitoring Service of Ukraine in coordinating the interaction of law enforcement agencies and financial institutions is revealed. The tasks that are solved by coordination in the field of combating money laundering are determined: 1) determination of the main areas for combating money laundering

based on the analysis of information contained in reports of suspicious financial transactions; 2) development, coordination and implementation of joint activities aimed at timely detection, disclosure and suppression of crimes related to money laundering; 3) raising awareness of interacting subjects about the specifics of identifying, disclosing and investigating the facts of money laundering.

It summarizes the foreign experience of interaction between law enforcement agencies and financial institutions in combating money laundering (USA, Canada, Great Britain, Belgium, France, Italy, Switzerland, Uzbekistan, Russia) and concludes that total borrowing of the experience of other countries is not possible. Still, the introduction of regular meetings of law enforcement officers with representatives of financial institutions, educational work or training on the financial monitoring system and the process of investigating financial and economic crimes, establishing private-legal partnerships, adopting interagency instructions on interaction issues will more effectively counteract money laundering and will bring interaction to a qualitatively new level.

It is proposed to develop a methodology for interaction between law enforcement agencies and financial institutions in the field of combating money laundering, which should contain the following structural elements as 1) interacting entities; 2) the legal framework for interaction; 3) the goal and objectives of the parties to the interaction; 4) principles of interaction; 5) the level of interaction; 6) areas of interaction; 7) forms of interaction; 8) the rights and obligations of interacting parties; 9) the responsibility of the interacting entities; 10) criteria for evaluating the effectiveness of interaction.

The scientific novelty of the research is that the presented scientific work is one of the first comprehensive legal research of the administrative and legal framework for the interaction of law enforcement agencies with financial institutions to combat money laundering and determining areas for their improvement in domestic science of administrative law. As a result of the study, new conclusions and provisions were formulated, proposed by the applicant personally.

The practical significance of the results obtained lies in the fact that they

constitute a scientific, theoretical and practical interest and can be used in: 1) research sphere – the provisions and conclusions of the dissertation are the basis for the development of further areas for improving the administrative and legal framework for the interaction of law enforcement agencies with financial institutions to combat money laundering; 2) lawmaking – in the development of amendments to regulatory legal acts that regulate some aspects of interaction between law enforcement agencies and financial institutions, as well as in the development of a separate regulatory legal act regulating the procedure for interaction of law enforcement agencies with financial institutions to combat money laundering; 3) law enforcement activities – to improve the practical activities of law enforcement agencies with financial institutions during their interaction; 4) educational process – when conducting classes and preparing educational and methodological literature for the courses “Administrative Law” and “Judicial and Law Enforcement Agencies”; they are already used for these courses at Sumy State University.

Keywords: administrative and legal framework, interaction, money laundering, law enforcement, financial institutions.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Стеблянюк А. В. Поняття та зміст взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Правові горизонти*. 2019. № 14 (27). С. 87–92.

2. Стеблянюк А. В. Обмін інформацією як основна форма координації діяльності правоохоронних органів з фінансовими установами під час їх взаємодії у сфері протидії легалізації злочинних доходів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1 (26). С. 177–180.

3. Стеблянюк А. В. Адміністративно-правовий статус правоохоронних органів як суб'єктів взаємодії з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів. *Право і безпека*. 2019. № 4 (75). С. 59–64.

4. Стеблянюк А. В. Критерії оцінювання ефективності взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Правові горизонти*. 2020. № 21 (34). С. 76–81.

5. Стеблянюк А. В. Методи взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. С. 554–560.

Статті в періодичних виданнях, що індексуються в Web of Science Core Collection:

6. Steblianko A., Chernadchuk T., Kravchenko I., Andriichenko N., Rudanetska O. International Law Enforcement Cooperation Against Money Laundering. *Cuestiones Políticas*. 2020. Vol. 37. No. 65. Pp. 217–229.

7. Reznik O., Danylevska Y., Steblianko A., Chekmarova I., Karelin V. Current Status And Prospects Of Anti-Money Laundering in Digital Economy. *Revista Electrónica de Investigación en Ciencias Económicas*. 2020. Vol. 8. No. 15. Pp. 314–327.

Статті в зарубіжних періодичних наукових виданнях:

8. Steblianko A. Forms of interaction between law enforcement agencies and financial institutions on combating money laundering. *Visegrad Journal on Human*

Rights. 2020. № 2. С. 86–88.

Тези наукових доповідей:

9. Steblianko A. V. Legal framework for the interaction of law enforcement agencies with financial institutions on combating money laundering at the international level. *Травневі правові читання: матеріали Міжвуз. наук.-практ. конф. здобувачів та викладачів закладів вищої освіти (Черкаси, 7 травня 2019 р.)*. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. С. 211–213.

10. Стеблянюк А. В. Правові засади взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів: окремі аспекти. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф.: у 2 ч. (Суми, 23–24 травня 2019 р.)*. Суми: Сумський державний університет, 2019. Ч. 2. С. 60–65.

11. Стеблянюк А. В. Адміністративно-правовий статус фінансових установ як суб'єктів протидії легалізації злочинних доходів. *Травневі правові читання: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів та викладачів закладів вищої освіти (Черкаси, 7 травня 2020 р.)*. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 315–316.

12. Стеблянюк А. В. Зарубіжний досвід взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Шляхи реформування юридичних наук у європейський простір: теоретико-практичний аспект: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Херсон, 19 травня 2020 р.)*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 143–146.

13. Стеблянюк А. В. Форми взаємодії правоохоронних органів України й інших держав щодо протидії легалізації злочинних доходів. *Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф.: у 2 ч. (Суми, 21–22 травня 2020 р.)*. Суми: Сумський державний університет, 2020. Ч. 2. С. 120–124.

14. Стеблянюк А. В. Обмін інформацією як основна форма взаємодії правоохоронних органів з фінансовими установами у сфері протидії легалізації злочинних доходів. Актуальні проблеми державотворення і захисту прав

людини: матеріали круглого столу, присвяченого Дню прав людини та Міжнародному дню боротьби з корупцією (Черкаси, 10 грудня 2020 р). Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. С. 143–145.